

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta . . . 4 „
četrt leta . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 10 „
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Izjava in pojasnilo.

Razmere, ki so zadnji hip zavladale med narodno-napredno stranko v Ljubljani, so preprečile tovarišu Luki Jelenču kandidaturu tako v mestni kakor v splošni skupini.

To dejstvo je vzelo z obžalovanjem na znanje ljubljansko učiteljstvo, ki je o tem razpravljalo v četrtek, dne 10. t. m. Temu se gotovo pridruži tudi vse ostalo napredno učiteljstvo na Kranjskem, ko zve potem tega današnjega pojasnila, kako so v Ljubljani umetno, a malo spretno ustvarili razmere, ki so odjedle učitelju Jelenču deželnozborski mandat in vzele naprednemu učiteljstvu zastopnika v deželni zbornici.

Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke je sklenil, da kandiduje tovariša Jelenca v Ljubljani v mestni skupini, dr. Oražna pa v splošni skupini. O kandidaturi dr. Oražna v splošni skupini se je govorilo že kmalu potem, ko je bila v deželnem zboru sprejeta volilna reforma.

Na shodu zaupnikov narodno-napredne stranke s cele dežele, ki se je vršil prve dni novembra v Ljubljani, je tudi res izvrševalni odbor predlagal, naj se sprejme Jelenčeva kandidatura v mestni, dr. Oražnova pa v splošni skupini. Shod zaupnikov pa temu predlogu ni pritrdil, temveč je sklenil, naj kandiduje Jelenc v splošni, dr. Oražen v mestni skupini.

O položaju, ki je nastal s to izpremembo, so razpravljali predstavniki okrajnih učiteljskih društev kranjskih na svojem sestanku v Ljubljani dne 19. pret.

meseca. Po resnem in vsestranskem preudarku so sklenili, da priporočajo Jelenca kot kandidata za deželni zbor, in sicer v mestni, ne pa v splošni skupini. Tovariš E. Gangl je dobil nalogo, da o tem sklepu obvesti izvrševalni odbor ter ta sklep tudi utemelji. To je storil Gangl s pismom z dne 20. novembra. Izvrševalni odbor je uvaževal razloge ter sklenil, da kandiduje Jelenca v mestni skupini. O tem sklepu je dr. Tavčar obvestil Gangla.

Dr. Oražen se je izjavil, da ne sprejme kandidature v splošni skupini. Župan Ivan Hribar je prevzel nalogo, da pregovori dr. Oražna, naj vendar sprejme kandidaturu v splošni skupini. Dr. Oražen se je pismeno izjavil, da ne prevzame sploh nobene kandidature.

Tak je bil položaj do dne 28. novembra letos. Tega dne se je vršil shod ljubljanskih zaupnikov narodno-napredne stranke. Navzočih je bilo 250 zaupnikov. Ti so sklenili na predlog dr. Tavčarja: Ivan Knez in dr. Oražen kandidujeta v mestni skupini, Luka Jelenc pa v splošni. Tako se shod teh zaupnikov ni oziral na želje učiteljstva in ni uvaževal utemeljevanja govornikov učiteljev, ki so zagovarjali kandidaturu Jelenčovo v mestni skupini s posebnim ozirom na Idrijo.

Potem je prišla k dr. Tavčarju deputacija. Značilno je, da je bil v tej deputaciji tudi mož, ki je bil najprej za Jelenčovo kandidaturu, sedaj je pa z deputacijo vred zahteval, naj se skliče še en zaupen shod, da se reasumuje sklep zaupnega shoda z dne 28. novembra.

Ta drugi s predsednikovim podpisom, a brez njegove vednosti zahrbtno in pristransko sklicani shod se je vršil dne 7. t. m. Na tem shodu so odločevali tudi taki, ki niso bili in niso zaupniki narodno-napredne stranke, pa tudi taki, ki so izpremenili v enem tednu svoje prvotno politiško prepričanje. Našteli so jih vseh 96. Ti so sklenili z večino, da se kandiduje v splošni skupini Josip Turk, graščak v Ljubljani.

Dne 8. t. m. je imel izvrševalni odbor sejo. Tu so predlagali, naj se skliče še en shod, in sicer shod volilcev, kjer se jim naj predstavita Jelenc in Turk! Poudarjali pa so takoj, da tudi od tega shoda ne pričakujejo drugačnega glasovanja kakor dne 7. t. m., ker pride Turk s svojo najeto vojsko, zavednejši volilci se pa ne udeležijo takih shodov. Tovariš Jelenc se je izjavil, da ne pride na noben shod več, ker bi bilo to pod takimi razmerami brezuspešno in nepotrebno.

Iz vsega tega ravnanja je razvidno, kako so lepo odrivali in končno odrinili učitelja od kandidature: najprej so ga postavili v mestno skupino, potem v splošno in naposled v nobeno. To je preziranje in žalitev učiteljskega stanu!

Pri tem so igrale odločujočo vlogo nekatere osebe, ki jih učiteljstvu o prvi in ugodni priliki primerno priporočimo.

Tako postopanje sili napredno učiteljstvo, da iz tega izvaja konsekvence. Kjer bi napreden učitelj dobil siguren mandat, tam ga ne marajo. Napredno učiteljstvo torej ne more več hoditi s stranko, ki tako postopa z njim in ki so v nji mogoče take razmere. Učiteljstvo je stopilo iz te stranke — ne

da bi se pridružilo kake drugi — in pričakuje boljših in pravičnejših časov. Priboriti si jih hoče z delom med ljudstvom na posvetnem in gospodarskem polju!

Mariborsko učiteljske.

Za glavnega učitelja na mariborskem učiteljskem je imenovan dr. Ljudevit Pivko. Naslednik je učitelja Majena, znanega izza lanskega štrajka mariborskih učiteljskih.

Imenovanje dr. Pivka pomeni veliko pridobitev ne le za imenovani zavod, ampak tudi za slovensko štajersko učiteljstvo, zakaj dr. Pivko je mož na svojem mestu. Hudo smo pogrešali baš na mariborskem učiteljskem moža, ki bi bil svojim učencem ne le profesor, ampak tudi voditelj, prijatelj in narodni vzgojitelj, ki bi kot krepka osebnost širokega obzorja, temeljitega znanja in goreče narodne ljubavi v dobrodejnem smislu vplivala na gojenje in jih tudi ko so zapustili zavod in stopili v življenje, vodila, navduševala ter navajala k samonabrazbi in narodnemu delu. — V dr. Pivku je mariborsko učiteljske dobilo takega moža. To trdimo lahko z mirno vestjo, trdimo spričo dosedanjega njegovega požrtvovalnega, skrajno marljivega in uspešnega delovanja posebno na polju narodne obrambe in vzgoje. Le-to delovanje je sicer ostalo širji slovenski javnosti več ali manj prikrito, tembolj pa ga vedo ceniti vsi prijatelji in znanci dr. Pivka, posebno še slovenski učitelji, s katerimi je iskal od nekdanjim ožjih stik, da bi jih navduševal za narodno delo.

Bili so časi, ko je slovenski učitelj le s teškim srcem priporočal učencem vstop na mariborsko učiteljske. Slovenski profesorji so sami pomagali ubijati v slovenskem dijaku narodni čut s svojo pretirano, pedantsko strogostjo na eni, s svojo profesorsko vzvišenostjo, ki jim ni dopuščala, da bi se približali dijaku in izkušali nanj vplivati, na drugi strani. Vrhutega so nekateri nezmožni učitelji sami izpodkopali učiteljski ugled na zavodu. Žalostno dejstvo je,

LISTEK.

Cvetke s polja militarizma.

Rusi so porabili v pretekli vojni 1904/5. leta 4605 mil. mark ali 5556 mil. kron, Japonci pa 2424 milijonov mark (2908-8 milijonov kron), skupaj tedaj 8434-8 milijonov (8434.800.000) kron.

Seveda ima sedaj proletariat ogromen dobiček, saj je Japan dobil nadvlado nad Korejo! — Saj je najboljša brana za siromake ogledovanje mramorja in zlata, poslušanje teatralnih priredb in pa koš — praznih obljub, seveda po nazorih birokratov.

Bolgarska vojska šteje v tem letu 59.500 mož brez rezervistov.

O preprijaznem razmerju med našo mornarico in Italijo priča graditev trdnjav v ve-

ronskega okrožju, pri Valle Drane, Rivoli, Monte Tesoro i. dr. Blagor laškimi polentarjem, ki trosijo denar v te svrhe, a za šole imajo le prijazne besede pa kup neizpolnenih obljub. Pa saj smo v XX. prosvetljenem veku!

Japonska vojna mornarica: L. 1894. je imel Japan 5 malih oklopnih po 1460—3700 ton, 18 malih križark in topničark od 615 do 4300 ton, 14 malih lesenih križark, od katerih so nekatere okovane z železom, po 1350 do 1760 ton, 58 torpedovk.

Leta 1903. pred začetkom vojne pa: 6 oklopnih po 12.000—15.200 ton in 1 oklopna s 7400 tonami, 6 oklopnih križark po 9800 ton, 1 oklopna za brambo obrežja; med vojne še kupljena dva oklopna križarja po nekako 7000 ton, 31 križarjev in topničark z 615—5400 ton, 19 torpednih razbijačev (rušilcev), 18 velikih in 55 malih torpedovk.

Letos šteje mornarica: 15 oklopnih po 7400—19.800 ton (6 ruskih), 14 oklopnih križark po 2450—14.600 ton (1 ruska), 2 oklopni za obrambo obrežja (obe ruski), 32

malih križark in topničark (pet ruskih) 55 torpednih rušilcev, 68 torpedovk in 7 podvodnih čolnov.

Nekaj besed o jetiki.

Brezupno je človeštvo od nekdanj stalo jetiki nasproti, zakaj opraviti je imelo z nevidnim, nepoznanim nasprotnikom. Vedno več žrtev je padalo, ne da je svet mogel upati, da pride sovražniku do živega.

Poznala ni medicina ne sovražnika ne njegovega življenja ne pota, po kakem prihaja v človeški in živalski organizem, se tam na stroške nositeljeve pomnožuje, prinašajoč mu smrt in uničenje.

Temu žalostnemu položaju je profesor Koch s svojim epohalnim odkritjem leta 1882. storil konec. On je razgrnil neprodni zastor pred našimi očmi, pokazavši nam provzročevalca bolezni: bacil, ki ga je imenoval tuberkulozo.

Zdaj je bila naša najvažnejša naloga, da doženemo njegove ekzistenčne pogoje, da po

možnosti zadelamo vrata, skozi katera povsod vdira, in pričnemo proti njemu uničevalen boj.

Tu smo naleteli na težko oviro, katero odstraniti se trudijo vsi zdravniki leta sem z več ali manj dobrim uspehom. Zakaj nič ni težje za zdravnika, kakor pri širokih masah glede infekcijskih nevarnosti najti razumevanje za najenostavnejša načela higijene, dopovedati jim, da treba ustrežati zahtevam higijene glede zdravih stanovanj, negovanja kože in hranitve.

Te težko premagljive ovire ustvarja fatalistična indolentnost prebivalstva. Skoz stoletja zaradi absolutne onemoglosti prisiljeno, da se vda v neodvratno usodo — saj je bil Laennec postavil (k sreči že davno ovrženi) princip o neozdravljivosti tuberkuloze — se to prebivalstvo še vedno ne meni za velikanški napredek vede, ki nam dovoljuje, da sovražnika vedno tesneje obkolujemo, da ga slednjič uničimo. Ker namreč provzročevalca bolezni zdaj dobro poznamo, smemo kategorično izjaviti: tuberkuloze se lahko obranimo,